

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

5. De divisione juramenti Assertorii seu litis decisorii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

hic fuisse L. ovani; hodie profectum esse Mechliniam; cras rediturum. Tale quoque juramentum est, quod præstare testes solent in dicendo testimonio, e. Nuper § 1. sup. De testibus. item quod præstat pars parti ex delatione Judicis vel partis ad litem dirimendam, & vulgò litis decisorium appellatur. Et in hoc juramento una tantum veritas requiritur, nempe illa, quæ asseritur: nam ita jurando nullam intendimus nobis imponere obligationem, sed solum facere fidem ejus, quod asserimus vel negamus. Sunt tamen, qui juramentum de futuro absque promissione non minus probabiliter referant ad promissorium, ut Suarez l. 1. De juramento c. 8. & l. 2. c. 1. prout videre ibi licet.

2. Promissorium est, quo sanctè confirmamus nostram promissionem vel pollicitationem, seu quo aliquid promittendo adhibemus. Atque ita per illud intendimus nos obligare ei, cui promittimus, ad faciendum id, quod promittimus. Et ideo qui juratam promissionem non implet, perjurus censetur, e. Tua nos 11. hoc tit.

3. Comminatorium est, quo rem aliquam Deo ultoti subjicimus, si non sit verum, quod juramus, seu quod sit per pœnæ imprecationem qua nos vel aliam personam devovemus pœnæ & vindictæ divinæ, si fallamus: ut dum dicimus: Ita me Deus adjuvet, Ita mihi sit propitius: nam hujusmodi formulis non tantum significatur, ut sit nobis propitius, si ita sit, sed etiam ut non sit, si ita non sit. In his autem duobus posterioribus juramentis duplex requiritur veritas, una præsens, scilicet quod jurans habeat animum exequendi, quod promittit; & hæc est principalis & necessariè requisita, ita ut si absit, sit perjurium: altera futura, quæ consistit in executione & est secundaria & plurimum absque peccato abesse potest, quia sæpè expedit, quod promissum vel comminatum est, non exequi, mutatis circumstantiis.

§. V.

De divisione Juramenti Assertorii seu litis decisorii.

1. Aliud est Voluntarium: quod referri non potest.
2. Aliud est Iudiciale.
3. Aut jurandum, aut juramentum delatum referri debet.
4. Ex causa tamen recusari potest.

5. Juramentum relaxatum necessario præstandum, ab eo qui detulit.
6. Ex causa tamen referri nequit.
7. 8. Hoc juramentum à Judice approbatum recusari à reo non posse.
9. Defertens prius ipse jurare debet de calumnia.
10. Aliud est Juramentum Necessarium & Supplementivum probationis.
11. Cui deferri illud debeat, auctori an reo.

1. **A**ssertorii Juramenti, cujus usus in judiciis est ad expediendas lites, tres species assignari solent, nempe Juramentum Voluntarium, Iudiciale, & Necessarium.

Voluntarium est, quod extra judicium parti defertur. Dicitur inde voluntarium, quod non nisi ex ejus, cui defertur vel refertur, voluntate suscipiatur, l. 1. 2. 3. & alio D. h. s. Nisi fortè inter partes convenerit, ut ab eo, cui defertur, præstetur; tunc enim ab eo, præstandum erit; sicut & semel susceptum, ab eo, cui defertur præstari debet, nec potest referri, l. Jusjurandum 17. D. eod. quia licet ab initio sit voluntarium, tamen ex conventionem aut susceptionem fit necessarium. Et hoc parit exceptionem reo, si is juraverit, l. 6. & 9. D. eod. Daturque etiam successoribus tam in rem, lege 8. D. eod. quam in personam, l. 7. D. eod. itemque fidejussoribus rei competit l. 28. §. 1. eod. Actori verò, si ipse juraverit, parit actionem in factum, l. Actori 8. Cod. de reb. cred. vel actionem ex contractu, si de ipso contractu juratum fuerit, l. Si duo 13 §. si quis juraverit D. h. s.

2. Iudiciale juramentum est, quod in judicio defertur vel refertur parti, nimirum actori reo & reus actori, approbante Judice l. Delata 9. Cod. de reb. cred. Dicitur Iudiciale à loco, in quo defertur seu præstatur. Non est autem Necessarium, quia & liberè suscipitur, & ab eo, cui delatum est, referri potest, e. fin. versic. quamvis hoc sit l. Jusjurandum 34. §. ait Prator 6. D. eod. nisi & simul jussit Judex præstari juramentum.

3. Alterutrum tamen facere cogitur, aut, inquam, jurare, aut juramentum referre, quando Judex illud detulit, nisi solvere malit, d. §. ait Prator, d. l. Delata. Nam manifestæ turpitudinis & confessionis est, nolle nec jurare, nec jusjurandum delatum refer-

referte, l. *Manifesta* 38. D. eod.

4. Nisi forte subit iusta causa recusandi: veluti, si quis à te exigat iuramentum de facto alieno, quod iuste ignoras, non teneris jurare, neque iuramentum tibi delatum referre, d. c. *fin.* l. *Marcellus* 11. § 1. D. *Rerum amotarum*.

Similiter actor, qui plene probavit suam intentionem, non tenetur iuramentum, sibi à reo delatum, præstare vel referre c. 2. *sup. de probat.* quia cum docuerit sufficienter de jure suo, non indiget iuramento. Simili modo, si actio proposita sit talis, qua reus conveniri non possit, non tenetur reus præstare iuramentum, ab actore sibi delatum, vel illud referre.

5. Quod si verò iuramentum prius delatum referatur, tunc illud necessario præstandum erit ab eo, qui detulit: alias vel super principali causa ulterius non audietur, d. l. *Iusjurandum* 34. §. *datur* D. eod. vel auxilio provocationis secluso, super ea convictus censetur, l. *Generaliter* 12. §. 1. *Cod. de reb. cred.* Nec immerito cum non debeat displicere conditio iurisjurandi, quam detulit prius d. l. *Iusjurandum* §. *ait Prætor*.

6. Excipiuntur tamen aliqui casus, quibus iuramentum delatum referri non potest: veluti si is, qui offert, ignarus sit rei gestæ: si ex abundantia illud delatum sit: cur enim jurare cogatur, qui sufficienter de jure suo docuit, & cui ad victoriam consequendam nihil super est agendum, sed solum restat iudicandum?

7. Sed quaeritur, an iurisjurandi iudicialis, à iudice approbati, iusta causa erit recusandi, si illud ab actore, qui nullo modo intentionem suam probaverit, reo deferatur? Ita censet Panor. *in d. c. fin.* & alii nonnulli, quia, auctore deficiente in probatione, reus, etsi nihil præstiterit, obtinere & omnino absolvi debeat, d. c. *fin.* l. *Qui accusare* C. *de edendo*. Excepto casu, quo quis propriam scripturam negat, *Novella* 73. *de Instrum. cautela* §. *si tamen quisquam*.

8. Alii verò censent, etiam tunc reum, cui defertur, esse compellendum, ut iuret, arg. l. *Tutor* 35. D. *h. tit.* ubi dicitur, *tutorem pupilli. omnibus probationibus aliis deficientibus iusjurandum deferentem audiendum esse, item l. ult. Cod. de fideicommissis, l. Generaliter* *Cod. de rebus creditis, d. l. Manifesta* D. *h. tit.* ubi non distinguitur, an actor probaverit, nec ne, sed dicitur, manifestæ turpitudinis esse & confessionis, nolle iurare, aut

iuramentum referre.

Non obstat, quod dicitur, auctore nihil probante reum esse absolvendum, quia illud hoc sensu verum est, quod tunc reus probare non tenetur. Cæterum si iusjurandum ei offeratur jurare cogitur, quia cum tunc testis & iudex in propria constituatur causa, ac proinde non desumantur probationes ex domo rei, si jurare recuset, censetur fateri se malam causam habere præsertim cum illud deferre possit.

9. Qui autem hoc iuramentum deserit, prius ipse jurare debet, si exigatur, se non calumniandi animo iusjurandum deferre, d. l. *Iusjurandum* 34. §. *qui iusjurandum* 4. l. *Si non fuerit* 37. D. *h. tit.* non item is, qui refert, quia non est ferendus actor, si conditionis, quam ipse detulit, nomine velit sibi jurare de calumnia, D. *h. tit.* *ait Prætor*.

10. Iusjurandum Necessarium est, quod in causa dubia à iudice deferatur reo vel actori, propter defensionem plenam probationis, l. *Amendans* 31. D. *h. tit.* Dicitur Necessarium, cum qui necessario à iudice deferendum, si partes præstant, tum etiam quia ab eo, cui delatum est, necessario subeundem; alias enim, tanquam confessus, omni etiam provocationis auxilio excluso, condemnari potest d. l. *Generaliter* §. 1. *in prin. Cod. de iur. nisi* & hic subit iusta causa reculationis, d. *sup. fin. h. tit.* & d. l. *Generaliter* §. *fin. autem* & *seq.* veluti si actore plene probante, reo nihil, iudex illud deferat actori *cap. Sicut* 2. *sup. de probat.* vel si actore nihil probante, iudex reo ad sui purgationem deferat hoc iusjurandum, quia, ut aliquoties dictum est, auctore nihil probante reus omnino absolvi debet, licet nihil ipse præstiterit.

11. Deferet verò hoc iuramentum iudex vel actori vel reo, prout viderit, inspectis personarum & causæ circumstantiis aut præsumptionibus magis expedire. Ideoque si actor minus quam semiplenè probaverit suam intentionem, tunc reo ad suspensionem, adversus se conceptam, propulsandam & purgandam deferri poterit d. c. *fin.* §. *sanè* b. t. & *inf. 190. tit. de purgat. canon.* Nec licet sic delatum referre, d. c. *fin.* *V. famosa*. Idèò verò deferri eo casu non debet actori, quia cum iuramentum tantum semiplenè probet, non efficeret plenam probationem Abbas *in d. c. fin. in V. præsumptione*, si actor semiplenè, aut plus quam semiplenè probaverit, ita ut iudicis animus magis in causam

Actoris propedeat, tum actori potius, in supplementum probationis, deferendum erit, ut communiter tradunt. DD, in d. l. *Admonendi D. ad. & in d. cap. fin. niu*, ut loquuntur, persona rei si legalior, aut actor putetur veritatem ignorare. Verius autem videtur ex d. e. *fin. d. l. Admonendi & l. In bona fidei 3. Cod. eod* necesse non esse exigi hoc juramentum a litigatoribus, ut Judex illud deferre possit, quia dicitur iis locis, solere Judices in causis dubiis, ob probationum inopiam, juraturandum deferre, & secundum eum, qui juravit, pronuntiare.

§. VI.

In quibus causis locus sit juramento suppletorio probationis.

1. In causis omnibus locum habet.
2. Exceptis arduis & criminalibus criminaliter intentatis.
3. Notamen etiam in his deferri potest.
4. Quam delatione eiusdem consideranda.

§. Ed queritur, in quibus causis locum habeat hoc juramentum suppletorium probationis Respondetur ex l. 3. §. 1. *D. h. e. habere locum*, quacumque actione quis conveniatur, sive in personam, sive in rem, sive in factum, sive personalia actione vel quavis alia, sive etiam de interdicto. Unde in *l. in bona fidei 3. Cod. eod* dicitur. In bonæ fidei contractibus, nec non in ceteris causis, inopia probationum, per Judicem iurejurando causâ cognita res decidi oportere, in civilibus scilicet causis, iisque non arduis, nec gravioribus: aut in criminalibus, criminaliter intentatis.

2. Nam cum in arduis & criminalibus causis, criminaliter intentatis, probationes debeant esse justæ, & quidem in criminalibus luce meridiana clariores, *l. ult. Cod. De probat.* locus huic juramento esse non potest, secundum communem opinionem in d. l. 3. *& d. l. Admonendi*; colligiturque ex d. l. 3. illis verbis, *Actione personalis*: nam ubi agitur criminaliter, dicitur potius accusatio, quam actio, *l. De crimine Cod. Ad Leg. Cornel. de falsis*. Atque ita illa d. l. *In Bona fidei verba & etiam in ceteris*, de civilibus causis accipienda sunt.

3. Ex parte rei tamen in criminalibus indifferenter, sive civiliter sive criminaliter inten-

tatis ad suam innocentiam purgandam, possidem deferri huiusmodi juramentum, verius videtur, arg. d. e. *fin. hoc tit. ibi*, *Præsumptio verò faciente pro illo reo deferri potest, ad ostendendam suam innocentiam.*

4. Cæterum quoad delationem huius juramenti quatuor potissimum in causâ cognitionem, venire debent, conditio personarum, natura causæ, quantitas rerum, & qualitas factorum: nam regulariter in causis magnis & arduis non deferretur, nisi plusquam semiplenè probatum sit, qualis est causâ matrimonii.

§. VII.

De vi & effectu Juramenti assertorii.

1. Causa iurejurando decisa non retractatur per nova instrumenta.
2. Prætextu juramenti necessarii iudex decidere causam potest.
3. Quo tamen casu retractatur sententia per nova instrumenta.
4. Ex juramento datur actori in factum actio, & reo exceptio.
5. Idque delato vel relato juramento.
6. Velotiam remisso ab adversario.
7. Causa debitis expressa etiam utilis ex contractu actio datur.

¶ Quod ad vim & effectum atinet Juramenti assertorii; Voluntarii quidem & Judicialis in primis ea est vis, quod causâ iurejurando decisa non retractetur per instrumenta, postea de novo reperta, nisi specialiter hoc lege excipiatur, *l. 1. Cod. hoc tit. & similibus*: aut nisi litigatorum consensu, occasione instrumentorum de novo reperorum, efficiatur, ut alia sententia feratur, per quam prior, quæ in rem transivit judicatam, rescindatur, arg. *l. 1. Cod. quando provocare non est necesse*. Ratio est, quia tunc res & controversia potius tacitâ litigatorum transactione (quæ regulariter non rescinditur per instrumenta de novo reperta, *l. Sub prætextu 19. Cod. De transact.*) decisa videtur, propter mutuum consensum, quam sententia, *l. 1. & fin. D. hoc tit.*

2. Necessarii vero iurejurandivis & effectus est, quod ejus prætextu iudex valeat confessam causam decidere, & sententiam definiti-

D d

viam